

ЛАФКАДИО ХЪРН ПО ВРЕМЕ НА ХОЛЕРА

Превод от английски: Мария Демот, 1989

chitanka.info

Бидейки глух и сляп, главният съюзник на Китай по време на последната война^[1] не знаеше, а и все още няма понятие какво значи договор или мир. Той следваше по петите завръщащата се японска армия, завладя победилата империя и през топлия сезон отнесе около три хиляди човешки живота. Всъщност продължава да върлува и кладите, на които изгарят трупове, непрекъснато димят. Понякога вятърът довява откъм хълмовете отвъд града дима и миризмата чак в моята градина само за да ми напомни, че цената за кремиране на възрастен с моя ръст е осемдесет сена — около петдесет цента при сегашния курс на долара.

От балкона на втория етаж на къщата ми се вижда японска уличка, по протежението на която чак до залива се низят в редица магазинчета. Наблюдавал съм как от разни къщи по тая уличка изкарват болни от холера; последният днес сутринта бе мойт съсед отсреща, който държеше магазинче за порцелан. Изнесоха го насила въпреки сълзите и виковете на близките му. Санитарният закон забранява лекуването на болни от холера вкъщи и все пак хората се опитват да скрият заболелите въпреки глобите и другите наказания, защото държавните инфекциозни болници са претъпкани, за пациентите не се полагат грижи и те са напълно откъснати от онези, които мислят за тях и ги обичат. Но полицаите рядко се оставят да бъдат измамени — почти веднага откриват поразените от болестта и пристигат с носилки и санитарни. Изглежда жестоко, но санитарният закон трябва да е жесток. Жената на моя съсед тичаше разплакана след носилката, докато полицаите не я принудиха да се върне в опустялото си магазинче. Сега то е затворено и стопаните му навярно никога вече не ще го отворят.

Подобни трагедии стихват така бързо, както и започват. Веднага щом изтече определеният от закона срок, опечалените събират злочестите си вещи и изчезват завинаги. А обичайният живот на уличката продължава, сякаш нищо особено не се е случило. Странстващи търговци с бамбукови въдици, кошове, кофе или кутии и сандъци минават край запустелите къщи с обичайните си подвижвания; точат се религиозни процесии, напяващи фрагменти от сутри; слепият продавач на сапун надува мрачно своята свирка; тояжката на нощния пазач кънти по камъните; момчето, което продава сладкиши,

продължава да бие барабана си и пее с тъжен и нежен, сякаш момичешки глас любовна песен:

*Двама с теб... Задържах се дълго
и на тръгване си мислех,
че току-що съм дошъл.
Двама с теб... Още помня чая.
Стар или нов чай от Уджи може и за другите
да е бил,
но за мен бе чай гьокуро^[2]
от красив жълт храст на дива роза.
Двама с теб... Аз съм телеграфистът,
а ти чакаш телеграмата.
Изпращам ти сърцето си.
Какво от това, че пощите могат да се срутят,
а жиците да се скъсат?*

И децата както винаги играят. Гонят се със смях и писъци, танцуват в кръг, ловят водни кончета и ги завързват за дълги конци, пеят песни за тегобите на войната и за това как се режат китайски глави. От време на време някое от децата изчезва, но оживелите продължават играта си. Това е то мъдростта.

Да се кремира дете, струва само четиридесет и четири сена. Синът на един мой съсед бе кремиран преди няколко дни. А камъчетата, с които обичаше да си играе, все още се търкалят под слънцето, там, където ги бе оставил...

Странен е този детски интерес към малките камъни. С тях си играят не само бедните, а и всички деца в определен период от съществуването си; колкото и играчки да има, всяко японче обича от време на време да си поиграе с камъчета. За детското съзнание камъкът е нещо удивително и навярно така и би трябвало да бъде, щом и за математика не съществува нищо по-изумително от обикновения камък. Хлапакът подозира, че камъкът е нещо много повече от това, което изглежда. Чудесно подозрение! И ако глупавите възрастни не го

излъжат, че играчката му е празна работа, тя никога няма да му омръзне и той все още ще открива нещо ново и изключително в нея. И само много голям мозък би могъл да отговори на всички детски въпроси относно камъните.

Според народното поверие момченцето на моя съсед си играе сега с призрачни камъчета по пресъхналото дъно на Реката на душите и навярно се удивлява защо тези негови играчки не хвърлят сянка. Истинската поезия на легендата за Сай-но кавара^[3] е в илюзорната правда на основната ѝ идея, че и след смъртта си японските деца продължават да си играят с камъчета.

Продавачът на бамбукови тръби обикновено обикаляше улиците с два големи коша, окачени на бамбуков прът, който той носеше на рамо като кобилица. В единия кош бяха самите тръби с различни диаметри, дължини и цвят, както и инструментите за поставянето им в железните тръби на водопровода. А в другия продавачът носеше бебе — собственото си дете.

Понякога то надничаше от коша и се усмихваше на минувачите; понякога, добре увито, спеше дълбоко на дъното, а друг път си играеше с всевъзможни играчки. Разбрах, че много хора му подарявали какви ли не играчки. Една от тях обаче поразително напомняше *ихай* — дъсчица с посмъртно име. Тя бе винаги в коша независимо дали детето спеше, или беше будно.

Един ден забелязах, че продавачът е изоставил бамбуковата си кобилица и двата коша. Той буташе по улицата количка, голяма, колкото да побере стоката, инструментите и бебето и очевидно с тази цел направена с две отделения. Види се, детето бе вече твърде тежко и бащата не можеше да го носи все така примитивно, както досега. Над количката се вееше бяло знаменце, върху което с курсив бяха изписани йероглифите: *Кисеру рао кае* — „Подменям водопроводни тръби“, както и лаконичната молба за „великодушна помощ“: *О-тасуке о негаимас*. Детенцето изглеждаше здраво и весело, а до него аз пак видях необикновената дъсчица, напомняща *ихай*, която все привличаше погледа ми. Сега тя висеше точно пред лицето на детето. Гледах количката, докато тя приближаваше, и неочаквано се убедих, че съм прав и че дъсчицата е наистина *ихай*. Слънцето я осветяваше ярко

и традиционният будистки текст се виждаше съвсем отчетливо. Това възбуди любопитството ми и аз помолих Ман'емон да каже на продавача, че много тръби въщи се нуждаят от подмяна. Това бе самата истина. Скоро количката спря пред нашата порта и аз излязох да я огледам.

Детето бе много лъчезарно и не се изплаши дори от мен — чужденеца. То гукаше, смееше се и протягаше ръчички — личеше си, че е свикнало да му се радват. Огледах по-отблизо дъсчицата. Беше Шиншу^[4]-ихай, с изписано върху нея посмъртното име на жена. А Ман'емон ми преведе текста, който гласеше:

„Почитана и с висок ранг в Обителта на съвършенството. Тридесет и първият ден на третия месец от двадесет и осмата година Мейджи^[5]“.

Междувременно един слуга изнесе тръбите, които се нуждаеха от подмяна, майсторът се залови за работа, а аз останах да го наблюдавам.

Лицето му бе на човек на средна възраст, с онези дълбоко врязали се привлекателни и мили бръчки край устата — пресъхнали следи от някогашни усмивки, — които придават на толкова много японски лица неповторимото изражение на смирена доброта.

Ман'емон започна да го разпитва, а да не отговаря на въпросите на Ман'емон, можеше само някой изключително проклет човек. Понякога имах чувството, че над тази мила и доверчива старческа глава се появява ореол на будисатва^[6].

С една дума, продавачът започна да отговаря на въпросите му и така, от дума на дума, разказа историята си. Два месеца след раждането на момченцето жена му умряла. В предсмъртния си час тя се обърнала към мъжа си с думите: „Моля те, три години от мига, в който умра, детето да е неизменно свързано с моята сянка — никога не го отделяй от дъсчицата с посмъртното ми име, за да продължа да се грижа за него и да го кърмя. Защото знай, че ще го кърмя цели три години. Не забравяй, моля те, това последно мое желание!“

Но след смъртта ѝ той не можел да работи и да гледа както трябва такова малко дете, изискващо денонощни грижи. От друга страна, бил твърде беден, за да си позволи лукса да наеме бавачка. Затова се и заел да продава бамбукови тръби, за да припечелва по малко пари, без да оставя детето нито за минутка само. Не можел да си позволи и да му купува мляко, ами повече от година го хранил с рядка оризова каша и подсладена вода.

Казах вече, че детето изглеждало много здраво и румено и никак не му личеше, че не пие мляко.

— Това — заяви убедено, почти с укор Ман'емон — е, защото покойната му майка го кърми. Защо му е тогава мляко?

А момченцето се усмихна гальовно, притиснато сякаш в невидима, призрачна прегръдка.

[1] Японско-китайската война през 1894–1895 г. — Б.р. ↑

[2] Висш сорт японски чай. — Б.р. ↑

[3] Преддверието на ада, където според будистите измъчват децата. Там те градят кули от камъчета, а дяволите ги събарят. — Б.р. ↑

[4] Будистката секта Джодо. — Б.р. ↑

[5] 1885 г. — Б.р. ↑

[6] **Будисатва** — стремящ се към просветление. Онзи, който се стреми да излезе от безконечността на преражданията и да спаси всички живи същества от страдания. — Б.р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.